

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, ECLI:CZ:NS:2015:8.TDO.627.2015.1

Číslo: 23/2016

Právní věta: Právnícká osoba, Trestní odpovědnost, Přičitatelnost činu právnické osobě § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů I. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. o. p. o.“), má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv jinou výhodu. Uvedený znak je třeba vykládat tak, že prospěch nebo výhoda právnické osoby plynoucí pro ni ze spáchaného trestného činu prostřednictvím benefitů dosažených tímto trestným činem jejími zaměstnanci či společníky musí mít takovou povahu, že benefitem zaměstnance či společníka právnické osoby jsou podmíněny prospěch nebo výhoda samotné právnické osoby. Jestliže tedy např. jediný společník právnické osoby – společnosti s ručením omezeným řídil její motorové vozidlo, jímž vykonal jízdy výlučně pro své soukromé účely a svůj osobní prospěch, ač mu byl pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, nejde o čin spáchaný v zájmu právnické osoby, a právnická osoba se jím proto nemůže dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Zavinění, Právnícká osoba § 14, 15 tr. zákoníku, § 1 odst. 2 t. o. p. o. II. Zavinění právnické osoby ve vztahu k některému z trestných činů vymezených v § 7 t. o. p. o. je třeba odvozovat od zavinění fyzické osoby, která při páchaní trestného činu jednala jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o., nikoliv od zavinění fyzické osoby oprávněné činit v řízení úkony za právnickou osobu, jde-li o odlišné fyzické osoby. Přítomnost při soudních jednáních, Jednání za právnickou osobu, Právnícká osoba § 34 odst. 4, 7 t. o. p. o. III. Podmínky, za nichž lze konat hlavní líčení v nepřítomnosti osob, které činí úkony za právnickou osobu, jsou uvedeny v ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je speciální k ustanovení § 202 odst. 2, 4 a 5 tr. ř. (viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.). Podle § 34 odst. 7 t. o. p. o. platí, že nedostaví-li se osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o., popřípadě zmocněnec obviněné právnické osoby nebo opatrovník, k hlavnímu líčení bez řádné omluvy, může soud hlavní líčení provést v jejich nepřítomnosti, byla-li obžaloba obviněné právnické osobě řádně doručena, byla-li včas a řádně k hlavnímu líčení předvolána, bylo-li dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněná právnická osoba byla upozorněna na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Byl-li jednatel jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným svědkem v projednávané trestní věci, nemohl za ni činit úkony v řízení nejen v hlavním líčení, v němž byl vyslechnut jako svědek, ale nemohl je činit kdykoliv do budoucna od okamžiku, kdy byl orgánem činným v trestním řízení předvolán jako svědek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.11.2015

Spisová značka: 8 Tdo 627/2015

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Jednání za právnickou osobu, Právnická osoba, Přičitatelnost činu právnické osobě, Trestní odpovědnost, Zavinění

Předpisy: § 1 odst. 2 předpisu č. 418/2011Sb.

§ 14 tr. zákoník

§ 15 tr. zákoník

§ 34 odst. 4 předpisu č. 418/2011Sb.

§ 34 odst. 7 předpisu č. 418/2011Sb.

§ 8 odst. 1 předpisu č. 418/2011Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem ve prospěch i v neprospěch obviněné právnické osoby M., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, byla obviněná právnická osoba M. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěna návrhu na potrestání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 17. 3. 2014, sp. zn. 1 ZK 82/2014, pro skutek, jímž měla spáchat přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

2. Podle návrhu na potrestání se měla obviněná právnická osoba shora označeného přečinu dopustit tím, že od 1. 1. 2012 do 17. 4. 2013 jako vlastník osobního motorového vozidla značky Ford Focus, barva modrá metal, a nejméně od 17. 4. 2013 do 4. 11. 2013 jako vlastník osobního motorového vozidla značky Škoda Octavia Combi, barva stříbrná metal, v rámci své činnosti a ve svém zájmu prostřednictvím odsouzeného Ing. M. N., 100% společníka a osoby vykonávající rozhodující vliv na jejím řízení, jehož jednání lze této právnické osobě ve smyslu zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, přičítat, přenechala k užívání uvedená služební vozidla, ačkoli Ing. M. N. měl vysloven zákaz řízení všech motorových vozidel vydaný soudy, přičemž se konkrétně jednalo o tyto případy:

— dne 8. 3. 2012 v 21:10 hodin na dálnici D2 ve směru na B. řídil Ing. M. N. osobní motorové vozidlo značky Ford Focus, přičemž byl zastaven hlídkou Policie České republiky, kdy lustrací v evidencích policie bylo zjištěno, že mu byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 95 T 94/2011, uložen zákaz řízení motorových vozidel pro všechny skupiny od 9. 11. 2011 do 9. 11. 2013, což bylo potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 5 To 316/2011, a dále dne 18. 3. 2012 v 16:35 hodin v katastru obce B. řídil po silnici ve směru od obce Ž. osobní motorové vozidlo značky Ford Focus, přestože věděl, že řídit motorové vozidlo nesmí, neboť mu byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 95 T 94/2011, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 5 To 316/2011, uložen zákaz řízení motorových

vozidel pro všechny skupiny od 9. 11. 2011 do 9. 11. 2013, za což byl rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 18. 6. 2012, sp. zn. 30 T 54/2012, v právní moci dne 18. 7. 2012, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

- dne 26. 4. 2013 v době kolem 11:00 hodin v obci H. řídil Ing. M. N. osobní motorové vozidlo Škoda Octavia, přestože věděl, že motorové vozidlo řídit nesmí, neboť mu byl rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 18. 6. 2012, sp. zn. 30 T 54/2012, v právní moci dne 18. 7. 2012, uložen mimo jiné trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 18 měsíců, za což byl trestním příkazem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 3 T 76/2013, v právní moci dne 15. 8. 2013, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,
- dne 4. listopadu 2013 v 9:50 hodin řídil Ing. M. N. v B. osobní motorové vozidlo Škoda Octavia, barva stříbrná-metal, kdy byl při tomto zastaven a kontrolován hlídkou dopravní policie (DI MŘP Brno), a následnou lustrací bylo zjištěno, že mu byl trestním příkazem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 3 T 76/2013, s právní mocí ke dni 15. 8. 2013, mimo jiné vysloven trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců, tedy od 15. 8. 2013 do 15. 8. 2015, kdy následnou lustrací v evidenční kartě řidiče a rejstříku trestů byly zjištěny další dva doposud nevykonané tresty zákazu řízení motorových vozidel, za což byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 6 T 102/2013, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 5 To 455/2013, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

3. Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, napadla státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně v neprospěch obviněné právnické osoby odvoláním. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, bylo odvolání podle § 256 tr. ř. zamítnuto jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce dovolání ve prospěch i neprospěch obviněné právnické osoby. Odkázal na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d), g), l) tr. ř. a namítl, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., přestože byly v řízení mu předcházejícím dány důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. d) a g) tr. ř., tedy že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení a rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

5. S poukazem na ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „t. o. p. o.“, příp. „zákon č. 418/2011 Sb.“), § 21 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), § 194 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a na výpis z obchodního rejstříku uvedl, že za obviněnou právnickou osobu M. nemohl jednat Ing. M. N., který byl toliko jejím společníkem, nýbrž M. S., jediná jednatelka obviněné právnické osoby. M. S. však byla od počátku trestního řízení považována za svědkyni, přičemž jako se zástupcem podezřelé a posléze obviněné právnické osoby bylo jednáno s JUDr. M. Z., obhájcem Ing. M. N. v předchozí trestní věci. Vzhledem k procesnímu postavení Ing. M. N. ve věci vedené proti obviněné právnické osobě měl JUDr. M. Z. v tomto řízení postavení právního zástupce potencionálního svědka a směl nanejvýš poskytnout právní pomoc při podání vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř. V důsledku pochybení orgánů činných v trestním řízení, které JUDr. M. Z. považovaly za zástupce obviněné právnické osoby a jako s takovým s ním jednaly, byla hrubým způsobem ignorována práva obviněné právnické osoby na sdělení

podezření a na doručení záznamu podle § 179b odst. 3 tr. ř. i veškerá její práva podle § 33 odst. 1, odst. 2, § 179b odst. 2 tr. ř. Z důvodu procesní ekonomie, neboť z téže vady posléze vzešel dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. (viz níže), dovolatel uvedené prvotní pochybení nezahrnul pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (porušení práva na spravedlivý proces).

6. Podle dovolatele provedl nalézací soud dne 30. 4. 2014 hlavní líčení, aniž by řádně (podle § 198 odst. 1 tr. ř.) předvolal jednatelku obviněné právnické osoby M. S. M. S. předvolal pouze jako svědkyni a nedoručil jí návrh na potrestání. Jako se zástupcem obviněné právnické osoby jednal pouze s JUDr. M. Z., zmocněncem Ing. M. N. Že k jeho přítomnosti u hlavního líčení dne 30. 4. 2014 nebyl žádný věcný ani právní důvod, si byl JUDr. M. Z. vědom, uvedl-li, že se mu těžko vyjadřuje za společnost, když je právním zástupcem Ing. M. N. Hlavní líčení konané dne 30. 4. 2014 tak bylo provedeno v nepřítomnosti obviněné právnické osoby, aniž pro to byly splněny podmínky podle § 202 odst. 2 tr. ř.

7. Své pochybení soud nenapravit ani u dalšího hlavního líčení konaného dne 26. 5. 2014. K němu sice jednatelku M. S. předvolal, jako zástupkyni obžalované právnické osoby ji však opět nepoučil a vyslechl ji pouze jako svědkyni. Jako zástupce obviněné právnické osoby soud vyslechl JUDr. P. H., jehož vztah k předmětnému řízení je poněkud zmatečný. Plnou moc mu totiž udělil opět Ing. M. N., který v textu plné moci tentokrát uvedl, že tak činí v zastoupení právnické osoby M. Navíc – „za M. – ing. M. N.“ podepsala tuto plnou moc skutečná jednatelka M. S. Na této plné moci se tedy vyskytuje pouze její podpis; v textu ani u podpisu není uvedeno ani její jméno, ani že by snad ona sama tuto plnou moc udělovala. Plná moc je přitom datována dnem 26. 5. 2014, tj. shodným dnem jako druhé hlavní líčení. Byla tudíž podepsána osobou, kterou nalézací soud považoval za svědkyni. Podle dovolatele je sporné, zda M. S. podepsala plnou moc za obviněnou právnickou osobu, za Ing. M. N. nebo sama za sebe. Není jasné, koho JUDr. P. H. na základě uvedené plné moci zastupoval. Výklad zmocnění může být různý, včetně toho, že se obsahově jednalo o určení jiné osoby k provádění dalších úkonů podle § 34 odst. 4 t. o. p. o. Tomu však odporuje postup nalézacího soudu, který považoval M. S. za svědkyni. Plná moc je natolik nejasná, že nemohla být podkladem opravňujícím JUDr. P. H. konat úkony za obviněnou právnickou osobu. Tato nejasnost byla ještě více posílena tím, že nalézací soud u hlavního líčení dne 26. 5. 2014 ponechal i JUDr. M. Z. Dovolatel mimo dovolací argumentaci podotkl, že současnou přítomností JUDr. M. Z. i JUDr. P. H. u hlavního líčení by bez dalšího došlo k porušení ustanovení § 34 odst. 3 t. o. p. o., podle něhož může v řízení za právnickou osobu činit úkony současně jen jedna osoba. Uzavřel, že ani k hlavnímu líčení konanému dne 26. 5. 2014 nebyla obviněná právnická osoba řádně předvolána (podle § 198 odst. 1 tr. ř.) a že i toto hlavní líčení bylo konáno v její nepřítomnosti, aniž pro to byly splněny podmínky podle § 202 odst. 2 tr. ř.

8. Pro úplnost dodal, že nalézací soud postupoval řádně teprve tehdy, když M. S. doručil rozsudek, a že odvolací soud M. S. již považoval za osobu oprávněnou zastupovat obviněnou právnickou osobu a její právo na přítomnost u veřejného zasedání nijak nekrátil, byť si nepovšiml krácení tohoto práva u soudu nalézacího.

9. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., namítl, že nalézací soud se dopustil nesprávného právního posouzení skutku, dovodil-li, že skutek, pro který byl na obviněnou právnickou osobu podán návrh na potrestání, není trestným činem. Neztotožnil se s názorem, že obviněná právnická osoba soukromými cestami nezískala žádnou výhodu, a že čin tak nebyl spáchán v jejím zájmu ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o. Takovému výkladu odporuje nauka, podle níž „v zájmu právnické osoby“ je jakékoliv jednání, které zlepšuje nebo alespoň zachovává právnické osobě postavení v oblasti jejího působení, bez ohledu na to, zda jde o zájem hmotný nebo nehmotný (majetek a majetková práva, výhodnější postavení na trhu, personální zvýhodnění společníků, zaměstnanců atd.); v zájmu právnické osoby je i takové jednání, které zlepšuje postavení společníků či jiných osob ve společnosti. V posuzované věci byly uvedené jízdy benefitem pro společníka Ing. M. N. Ke svým soukromým jízdám by si jinak musel opatřit vozidlo vlastní, nefiremní. Za prospěch

obviněné právnické osoby proto dovolatel považuje i prospěch poskytnutý Ing. M. N., jedinému společníkovi společnosti s ručením omezeným.

10. Za nesprávné označil i úvahy nalézacího soudu o absenci subjektivní stránky. Předmětný trestný čin měl být spáchán Ing. M. N. jakožto jediným společníkem obviněné právnické osoby, a tedy osobou vykonávající rozhodující vliv na její řízení; Ing. M. N. byl sekundárním subjektem uvedeným v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o. Vzhledem k tomu, že platná právní úprava vychází z teorie fikční, a nikoliv organické, nutno obviněné právnické osobě přičítat zavinění Ing. M. N., osoby, jejímž jednáním byly rozhodujícím způsobem v konečném důsledku naplněny znaky spáchaného trestného činu. Nalézací soud se v odůvodnění svého rozhodnutí zcela nadbytečně zabýval zaviněním jednatelky M. S. Jestliže se jmenovaná předmětného jednání nedopustila, je vyloučeno, aby u ní bylo shledáno zavinění přičitatelné obviněné právnické osoby. Dovolatel poznamenal, že k popsání nejistotě soudu, jaké jednání které fyzické osoby je vlastně jednáním obviněné právnické osoby, mohl přispět i způsob, jakým byl skutek popsán v návrhu na potrestání. Skutek je formulován tak, jako by Ing. M. N. jménem M., s. r. o., poskytl pomoc Ing. M. N. – fyzické osobě. Tím byla poněkud zastřena podstata jednání, tedy že Ing. M. N. předmětná vozidla v uvedených případech řídil a že toto jeho jednání je možno obviněné právnické osobě M. přičítat podle § 8 odst. 2 písm. a) t. o. p. o.

11. Byť nalézací soud dospěl k závěru, že jednání obviněné právnické osoby nebylo předmětným přečinem pro chybějící formální znaky, v odůvodnění svého rozhodnutí se zabýval jeho škodlivostí podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Ačkoliv tak učinil pouze „nad rámec odůvodnění“, z rozsahu a obsahu příslušné pasáže lze usoudit, že tyto úvahy přispěly nezanedbatelným dílem k vynesení zprošťujícího rozsudku. Soud poukázal na účel zákona č. 418/2011 Sb. a dovodil, že z hlediska tohoto účelu je trestní postih obviněné právnické osoby za jednání Ing. M. N. duplicitní a zbytečný. Argumentaci ustanovením § 9 odst. 3 t. o. p. o., které právě takový „duplicitní“ postih předpokládá, považoval soud za formalistickou a měl za to, že podle zákona č. 418/2011 Sb. by měla být posuzována pouze závažná, organizovaná nebo obtížně prokazatelná trestná činnost. Takové úvahy, které směřují proti celkové koncepci trestní odpovědnosti právnických osob, a nikoliv proti aplikaci zákona č. 418/2011 Sb. v konkrétním případě, dovolatel odmítl. V první řadě akcentoval, že citovaný zákon není koncipován jako nástroj postihu nejzávažnější trestné činnosti; trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání s horní hranicí trestní sazby dvou let je ve výčtu trestných činů, na které zákon č. 418/2011 Sb. dopadá, uveden. S poukazem na ustanovení § 9 odst. 3 či § 31 zákona č. 418/2011 Sb. namítl, že tento zákon není koncipován ani jako východisko z důkazní nouze při stíhání fyzických osob. Pokud jde o údajnou duplicitu a o údajný formalistický výklad § 9 odst. 3 t. o. p. o., poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. [IV. ÚS 1434/13](#), ve věci, v níž právnická osoba brojila proti svému trestnímu stíhání námitkou, že již bylo zahájeno trestní stíhání osob fyzických. Jestliže ani Ústavní soud nepovažoval výklad § 9 zákona č. 418/2011 Sb. za formalistický, není žádný rozumný důvod, aby tak činil soud nalézací. Dovolatel zmínil stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [26/2013 Sb.](#) rozh. tr., jakož i další související judikaturu, a uvedl, že neuplatnění trestní odpovědnosti podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku může přicházet v úvahu pouze v případech zcela výjimečných, za zcela mimořádných a zákonodárcem při formulování konkrétní skutkové podstaty trestného činu v podstatě nepředpokladatelných okolností. Posuzovaný případ však podle něj nijak výjimečný není. Jedná se o běžné nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel řidičem osobního automobilu – společníkem obviněné právnické osoby. Jednání obviněné právnické osoby je škodlivé spíše více než méně. Bylo spácháno celkem čtyřmi útoky, když k předchozím pravomocným odsouzením Ing. M. N. jakožto osoby fyzické postačoval vždy jen útok jediný. Jednání obviněné právnické osoby je již z hlediska počtu útoků mnohem závažnější a společensky škodlivější.

12. Dovolatel závěrem poznamenal, že oba soudy si zjevně neuvědomily podstatu celé věci, tj. že zavinění M., s. r. o., je třeba dovodit z jednání společníka Ing. M. N., ale že před soudem musí za

obviněnou právnickou osobu jednat její jednatelka M. S. Z toho pak vzešly shora uvedené omyly ohledně rolí jednotlivých fyzických osob v trestním řízení, jako i nesprávné úvahy, kdo je fyzickou osobou, jejíž zavinění je třeba přičítat osobě právnické. Otázky, které mají být z podnětu dovolání řešeny, jsou podle dovolatele zásadního významu. Jedná se o základní vymezení procesních podmínek tohoto druhu trestního řízení, jakož i základů trestní odpovědnosti právnických osob, přičemž žádná judikatura Nejvyššího soudu v tomto směru neexistuje. Nelze proto postupovat podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. a dovolání odmítnout.

13. Navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, jako i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k novému projednání a rozhodnutí. K porušení práv obviněné právnické osoby došlo již v přípravném řízení, a aby byla její práva zachována, měl by o věci znovu jednat státní zástupce.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání nejvyššího státního zástupce odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

15. Dovolatel v dovolání odkázal na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d), g), l) tr. ř. Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Odvolání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně bylo zamítnuto poté, co odvolací soud na jeho podkladě meritorně přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně. Dovolání je v tomto případě možné podat, jen byl-li v řízení napadenému usnesení předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V souladu s touto podmínkou dovolatel odkázal na důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d), g) tr. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

16. Podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. lze dovolání podat, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Ze zákonné formulace tohoto dovolacího důvodu je zřejmé, že nemůže spočívat v jakékoliv nepřítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo veřejném zasedání, ale jen v takové jeho nepřítomnosti, která je v rozporu s konkrétním zákonným ustanovením, podle něhož nelze konat hlavní líčení nebo veřejné zasedání bez osobní účasti obviněného.

17. Účelem práva obviněného na projednání trestní věci v jeho přítomnosti je zejména zajistit mu reálnou možnost vyjádřit se před soudem k tomu, co je mu v obžalobě (návrhu na potrestání) kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je obžaloba založena. Tato teze platí i v řízení proti obviněným

právníckým osobám. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (srov. věc *Société Stenuit proti Francii*, č. 11598/85, rozsudek ze dne 27. 2. 1992), jakož i Ústavního soudu vyplývá, že právo na spravedlivý proces je jako celek (včetně minimálních práv obviněného) garantováno i ve vztahu k trestnímu obvinění právnické osoby. Lze tudíž konstatovat, že právnická osoba, proti níž se vede trestní řízení, má stejně jako fyzická osoba právo na obhajobu. Stejný názor zastává i odborná literatura (srov. REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac 2002, s. 94, 108, ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 646).

18. V daných souvislostech nutno připomenout, že výslech obviněného je jednak jedním z důležitých důkazních prostředků (§ 89 odst. 2 tr. ř.), jednak je také prostředkem jeho obhajoby (§ 33 odst. 1 tr. ř.). Právnická osoba jedná prostřednictvím fyzických osob, proto funkci výslechu obviněného přebírá výslech fyzické osoby jednající za právnickou osobu podle § 34 t. o. p. o. Také výslech této osoby bude proto na straně jedné důkazem, na druhou stranu tato osoba svojí výpovědí bude uplatňovat obhajobu právnické osoby. I pro fyzickou osobu jednající za právnickou osobu podle § 34 t. o. p. o. budou platit podobná pravidla jako pro samotného obviněného, především může plně využít práv obviněného vyplývajících z ustanovení § 33 tr. ř. Orgány činné v trestním řízení si ale nejprve musí ujasnit, která fyzická osoba má oprávnění jednat za obviněnou právnickou osobu, což se v posuzované věci nestalo.

19. Dovolatel vytýkal, že ve dnech 30. 4. 2014 a 26. 5. 2014 nalézací soud provedl hlavní líčení, aniž byla k hlavnímu líčení řádně předvolána jednatelka obžalované právnické osoby M., s. r. o., M. S. jako obžalovaná podle § 198 odst. 1 tr. ř. Pouze ta jakožto jediná jednatelka uvedené právnické osoby mohla jednat před soudem za obviněnou právnickou osobu M. Hlavní líčení ale byla provedena v její nepřítomnosti, aniž by byly splněny podmínky pro konání hlavního líčení v nepřítomnosti obžalovaného podle § 202 odst. 2 tr. ř. Třebaže námitky dovolatele jsou opodstatněné jen částečně, dovolací soud shledal, že principy spravedlivého procesu a ustanovení, která upravují, ale i rozlišují oprávnění činit v trestním řízení úkony právnických osob, v řízení (a to po celou dobu jeho trvání) dodržena nebyla.

20. Právnická osoba jako právnická konstrukce, umělý útvar, může projevovat svoji vůli, vykonávat svoje procesní práva a povinnosti jen prostřednictvím osob fyzických. Z dikce ustanovení § 34 t. o. p. o. vyplývá, že je nutné rozlišit oprávnění činit úkony v trestním řízení jednak jménem právnické osoby (§ 34 odst. 1), jednak v zastoupení právnické osoby jako zmocněnec (§ 34 odst. 2), jednak v zastoupení právnické osoby jako opatrovník (§ 34 odst. 5).

21. Podle § 34 odst. 1 t. o. p. o. za právnickou osobu činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Tato osoba musí prokázat své oprávnění k činění úkonů za právnickou osobu.

22. Podle § 21 odst. 1 o. s. ř. jedná za právnickou osobu a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně člen statutárního orgánu.

23. Podle § 194 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů.

24. Z výpisu z obchodního rejstříku se podává, že statutárním orgánem společnosti M., s. r. o., (dále

těž jen „M“), je od 20. 10. 2010 její jednatelka M. S. Tato fyzická osoba měla proto, pokud by tu nebyly další překážky, jménem právnické osoby činit úkony (tedy i vystupovat ve všech situacích, v nichž jinak vystupuje podezřelý, obviněný a posléze obžalovaný).

25. Nutno ale upozornit na dvě okolnosti, které tento závěr, zdůrazňovaný dovolatelem, zpochybňují. Jednak nelze pustit ze zřetele ustanovení § 34 odst. 4 t. o. p. o., podle něhož činit úkony v řízení nemůže osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci. Pokud je v průběhu řízení zjištěna tato skutečnost, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce vyzve právnickou osobu, aby určila k provádění úkonů v dalším řízení jinou osobu; k určení takové osoby jí stanoví lhůtu (pořádkovou) zpravidla v délce 7 dnů. Jak vyplývá z obsahu spisového materiálu, soud prvního stupně M. S. již k hlavnímu líčení stanovenému na den 30. 4. 2014 předvolal jako svědkyni a jako svědkyni ji v hlavním líčení dne 26. 5. 2014 také vyslechl, nemohl ji proto považovat za osobu, která může činit úkony jménem právnické osoby, nemohl ji tudíž ani vyslechnout v procesním postavení obviněného jako fyzickou osobu jednající za právnickou osobu. Byla-li jednatelka jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným svědkem v předmětné trestní věci, nemohla činit úkony v řízení nejen v hlavním líčení, v němž byla vyslechnuta jako svědkyně, ale nemohla je činit kdykoliv do budoucna od okamžiku, kdy byla orgánem činným v trestním řízení předvolána jako svědkyně.

26. Současně nemůže být přehlédnuto vyjádření M. S. zaznamenané v úředním záznamu o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 6 tr. ř. ze dne 21. 1. 2014, v němž se poněkud neurčitě zmiňuje o tom, že „v roce 2012 někdy po ustanovení do funkce jednatelky podepsala generální plnou moc na Ing. M. N., na základě níž ten všechno vyřizuje sám“. Bez bližší konkretizace tuto okolnost potvrdila i ve výpovědi jako svědkyně v hlavním líčení dne 26. 5. 2014, jak je patrné ze zvukového záznamu, který o něm byl pořízen a s nímž se dovolací soud seznámil. Také Ing. M. N., slyšen v hlavním líčení dne 26. 5. 2014 jako svědek, zmínil bez bližšího určení existenci plné moci.

27. Jakkoliv je z citovaného ustanovení § 34 odst. 1 t. o. p. o. zřejmé, že v trestním řízení nemohl činit úkony jménem právnické osoby Ing. M. N., neboť jednak nebyl jejím statutárním orgánem, ale jen společníkem, navíc materiálně v postavení spolupachatele, předvolávaný jako svědek, existence generální plné moci by v obecné rovině nemusela vylučovat, že byl oprávněn za právnickou osobu zvolit zmocněnce. V konkrétním případě ale není potřebné věnovat bližší pozornost existenci a vymezení „generální plné moci“, neboť by to z hlediska určení osoby oprávněné činit úkony za obviněnou právnickou osobu nebylo relevantní. Ing. M. N. totiž jako zmocněnce právnické osoby M. „jako jediný společník firmy“ zvolil advokáta JUDr. M. Z., který jej v minulosti opakovaně zastupoval u Městského soudu v Brně jako obhájce (např. trestní věc sp. zn. 96 T 94/2011), naposledy v trestní věci vedené sp. zn. 6 T 102/2013. Jako obhájce jej zastupoval ve všech případech, kdy byl Ing. M. N. jako fyzická osoba uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a to ohledně všech skutků, které jsou popsány v předmětném návrhu na potrestání. JUDr. M. Z. také dne 3. 3. 2014 převzal záznam o sdělení podezření a byl jako zmocněnec obviněné právnické osoby M. vyslechnut s tím, že je současně právním zástupcem jediného společníka uvedené společnosti a ten si jej zvolil jako zmocněnce v trestním řízení proti společnosti M.

28. Podle § 34 odst. 2 t. o. p. o. právnická osoba si může zvolit zmocněnce. Zmocnění k zastoupení se prokazuje písemnou plnou mocí. Plnou moc lze udělit i ústně do protokolu. V řízení může mít obviněná právnická osoba současně pouze jednoho zmocněnce (§ 34 odst. 3 tohoto zákona).

29. Požadavky na zmocněnce nejsou zákonem stanoveny, nemůže jím být ale ten, kdo má v řízení v téže věci postavení obviněného, svědka nebo poškozeného. Diskutabilní je, zda za právnickou osobu může jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby (viz § 21 odst. 4 o. s. ř.). Jestliže však § 34 odst. 1 t. o. p. o. odkazuje na občanský soudní řád v otázce, kdo je oprávněn za právnickou osobu činit úkony v řízení, zahrnuje to i ustanovení tohoto právního předpisu, která

omezují okruh oprávněných osob (k tomu srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 628). Logice věci pak nasvědčuje, aby střet zájmů byl obecně důvodem, pro který je vyloučena z jednání za právnickou osobu osoba jinak k tomu oprávněná, v tomto případě zmocněnec. Ostatně sám JUDr. M. Z. popsanou situaci shrnul ve svém vyjádření závěrem hlavního líčení dne 30. 4. 2014, když uvedl: „Těžko se mi vyjadřuje za společnost, když jsem právním zástupcem pana N.“.

30. Z uvedeného vyplývá, že soud prvního stupně pochybil, pokud za obviněnou právnickou osobu k hlavnímu líčení na den 30. 4. 2014 předvolal jako jejího zmocněnce JUDr. M. Z., jemuž (a nikoliv též právnické osobě M.) byl současně doručen i návrh na potrestání, a jako fyzickou osobu jednající za právnickou osobu jej v hlavním líčení vyslechl v procesním postavení obžalovaného (dále též „obviněného“).

31. K nápravě tohoto nedostatku ale nedošlo ani v hlavním líčení dne 26. 5. 2014, k němuž se dostavil JUDr. P. H., nalézacím soudem nejprve označovaný jako zástupce právnické osoby M. posléze pak i jako obhájce. Neujasněné procesní postavení JUDr. P. H. je spojeno již s jeho zmocněním. Plnou moc mu totiž opět udělil společník obviněné právnické osoby Ing. M. N., který v textu plné moci uvedl, že tak činí „v zastoupení právnické osoby M. ... v souladu se zák. č. 418/2011 Sb. - ust. § 34“.

32. Věc je komplikovanější tím, že „za M., s. r. o. - ing. M. N.“ podepsala tuto plnou moc, datovanou dnem 26. 5. 2014, jednatelka M. S. Na této plné moci se tedy vyskytuje pouze její podpis – v textu ani u podpisu však není uvedeno ani její jméno, ani že by snad ona sama tuto plnou moc udělovala.

33. Lze souhlasit s dovolatelem, že je velmi sporné, zda M. S., která nadto nemohla činit úkony v řízení z důvodu uvedeného v § 34 odst. 4 t. o. p. o., podepsala plnou moc za obviněnou právnickou osobu, nebo za Ing. M. N., nebo sama za sebe. Není jasné, koho vlastně JUDr. P. H. na základě uvedené plné moci zastupuje. Plná moc je natolik nejasná, že nemohla být podkladem k tomu, aby byl u hlavního líčení konaného dne 26. 5. 2014 podkladem opravňujícím JUDr. P. H. konat úkony za obviněnou právnickou osobu. Z protokolu o hlavním líčení a ani z pořízeného zvukového záznamu o něm nelze spolehlivě zjistit, jaké procesní postavení měl, zda se jednalo o zmocněnce či obhájce, a za zmocněnce byl nadále pokládán JUDr. M. Z., jak naznačuje dovolatel.

34. V této souvislosti lze toliko poznamenat, že podle pořízeného zvukového záznamu, v rozporu s protokolem o hlavním líčení, nebyl „obviněný opětovně poučen“, není ani patrné, zda hlavnímu líčení byl skutečně přítomen JUDr. M. Z., jak uvádí dovolatel, když ten se po celou dobu jeho konání nijak neprojevil, nepronesl ani závěrečnou řeč a neměl poslední slovo. Jen pro úplnost lze ve shodě s nevyšším státním zástupcem podotknout, že současnou přítomností JUDr. M. Z. a JUDr. P. H. u hlavního líčení jakožto zástupců obviněné právnické osoby by došlo k porušení ustanovení § 34 odst. 3 t. o. p. o., podle něhož v řízení může za právnickou osobu činit úkony současně jen jedna osoba. Z obsahu trestního spisu vyplývá, že odvolací soud vyrozuměl o veřejném zasedání z důvodu, který neobjasně, oba jmenované jako obhájce.

35. Existují vážné pochybnosti, zda jmenovaní JUDr. M. Z. či JUDr. P. H. ze shora vyložených důvodů obviněnou právnickou osobu mohli zastupovat, důsledkem čehož je, že přítomnost obviněné právnické osoby nebyla zákonným způsobem zajištěna. K hlavnímu líčení nebyla včas a řádně předvolána a nebyla jí dána reálná možnost vyjádřit se před soudem k tomu, co jí je v návrhu na potrestání kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je návrh na potrestání založen.

36. Podle § 198 odst. 1 tr. ř. den hlavního líčení stanoví předseda senátu tak, aby obviněný od doručení předvolání, státní zástupce a obhájce od vyrozumění měli alespoň lhůtu pěti pracovních dnů k přípravě.

37. Podmínky, za nichž lze konat hlavní líčení v nepřítomnosti osob, které činí úkony za právnickou osobu, jsou upraveny v ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je speciální k ustanovení § 202 odst. 2, 4 a 5 tr. ř. (viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.). Podle tohoto ustanovení platí, že nedostaví-li se osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o., popřípadě zmocněnec obviněné právnické osoby nebo opatrovník, k hlavnímu líčení bez řádné omluvy, může soud hlavní líčení provést v jejich nepřítomnosti, byla-li obžaloba obviněné právnické osobě řádně doručena, byla-li včas a řádně k hlavnímu líčení předvolána, bylo-li dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněná právnická osoba byla upozorněna na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.

38. Nalézací soud však žádnou z těchto podmínek nesplnil; obě hlavní líčení tím byla provedena v nepřítomnosti obviněné právnické osoby, která v rozporu se shora citovaným ustanovením § 198 odst. 1 nebyla řádně předvolána jako obviněná. Tím bylo porušeno ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je v řízení proti obviněné právnické osobě ustanovením o přítomnosti obviněného u hlavního líčení, jehož porušení naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Jen pro úplnost dovolací soud poznamenává, že stejnou vadou je zatíženo i řízení před odvolacím soudem.

39. V dalším řízení je třeba především vyřešit otázku, kdo, tj. která fyzická osoba, je oprávněn činit úkony za obviněnou právnickou osobu, což dosud přesvědčivě neučinily ani policejní orgány, ani státní zástupce a ani soudy obou stupňů. V této souvislosti je třeba připomenout, že v důsledku pochybení policejního orgánu, který JUDr. M. Z. považoval za zástupce obviněné právnické osoby a jako s takovým s ním jednal, byla též ignorována práva obviněné právnické osoby na sdělení podezření a na doručení záznamu podle § 179b odst. 3 tr. ř. i veškerá její práva podle § 33 odst. 1, 2, § 179b odst. 2 tr. ř.

40. Nejvyšší soud proto z podnětu podaného dovolání zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, jakož i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, poněvadž tato rozhodnutí vzešla z řízení, jež je zatíženo vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Jelikož k porušení práv obviněné právnické osoby došlo již v přípravném řízení, jak správně upozornil dovolatel, aby byla její práva zachována, byla věc vrácena státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k došetření.

41. Tento výsledek dovolacího řízení je v konkrétní věci podporován i dalšími vadami, na něž bude dále soustředěna pozornost a jež zakládají důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jehož existencí bylo taktéž žádoucí se zabývat.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

42. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný (zde obviněná právnická osoba) uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Je zjevné, že námitky podřazené dovolatelem pod tento důvod dovolání byly uplatněny relevantně.

43. Jak již bylo konstatováno, státní zástupce podal na obviněnou právnickou osobu návrh na potrestání pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (tedy přečin uvedený v § 7 t. o. p. o.), jehož se měla dopustit tím, že od 1. 1. 2012 do 17. 4. 2013 jako vlastník osobního motorového vozidla značky Ford Focus, barva modrá metal, a nejméně

od 17. 4. 2013 do 4. 11. 2013 jako vlastník osobního motorového vozidla značky Škoda Octavia Combi, barva stříbrná metal, v rámci své činnosti a ve svém zájmu prostřednictvím odsouzeného Ing. M. N., 100% společníka a osoby vykonávající rozhodující vliv na jejím řízení, jehož jednání lze této právnické osobě ve smyslu zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, přičítat, přenechala k užívání uvedená služební vozidla, ačkoli Ing. M. N. měl vysloven zákaz řízení všech motorových vozidel vydaný soudy, přičemž se konkrétně jednalo o čtyři zde konkretizované případy.

44. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, č. j. 8 T 25/2014-94, byla obviněná právnická osoba podle § 226 písm. b) tr. ř. návrhu na potrestání zproštěna, neboť označený skutek není trestným činem. Soud své rozhodnutí odůvodnil poukazem na okolnosti případu, připomněl, že Ing. M. N. byl za totožné jednání pravomocně odsouzen, a vyslovil pochybnost, zda v podstatě totožné jednání lze přičítat i právnické osobě M. Dospěl k závěru, že v tomto případě nešlo o jednání v rámci činnosti právnické osoby, neboť předmětná vozidla řídil Ing. M. N. vždy ze soukromých důvodů a nejednalo se tedy o služební jízdy výlučně spojené s fungováním právnické osoby. Podle soudu nešlo ani o jednání v zájmu právnické osoby, neboť popsáním jednáním nezískala žádnou výhodu, jakýkoliv majetkový či jiný prospěch. Dále poukázal na to, že kniha jízd existovala pouze pro vozidlo Škoda Octavia a Ing. M. N. nevěděl, zda tam tyto jízdy byly vůbec zaneseny. Soud nepovažoval za prokázanou ani subjektivní stránku daného přečinu, neboť z výpovědi svědkyně M. S., jediné jednatelky právnické osoby, vzal za prokázané, že jmenovaná o osobním životě Ing. M. N. nic nevěděla, rovněž nevěděla o uloženém zákazu řízení, a proto nelze dovodit ani tzv. eventuální úmysl ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

45. Nad rámec odůvodnění rozsudku soud poukázal na důvodovou zprávu k zákonu č. 418/2011 Sb. a dospěl k závěru, že trestní stíhání právnické osoby se v daném případě jeví jako zcela duplicitní a postrádající zákonem požadovanou míru škodlivosti, jak je předvídána v § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nic na tom nemění ani ustanovení § 9 odst. 3 t. o. p. o.; podle názoru soudu je těžké přistoupit na formalistický výklad neznamenající nic jiného než skutečně dvojkolejné trestní řízení u fyzických osob, kterým lze sice přičítat jednání právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., ovšem které se dopustily jednání postiženého jejich přímou trestní odpovědností jako fyzických osob. Závěrem uvedl, že „v zásadě lze uvažovat o tom, že z takového jednání právnické osobě nevznikl žádný užitek, žádná výhoda či spíše dokonce, že takové jednání bylo v podstatě proti zájmům právnické osoby“ (viz str. 3 až 5 rozsudku).

46. Odvolací soud se zcela ztotožnil s argumentací nalézacího soudu. Poukázal na zásadu subsidiarity trestní represe a na formalistický výklad ustanovení § 9 odst. 3 t. o. p. o., který by měl za následek shora uvedené dvojkolejné trestní řízení. Zopakoval názor nalézacího soudu, že z jednání fyzické osoby nevznikl právnické osobě žádný užitek, žádná výhoda, a že spíše bylo takové jednání „v podstatě ... proti zájmům právnické osoby“ (str. 3, 4 usnesení).

47. Dovolatel s odkazem na odbornou literaturu (FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 186; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 192) předně nesouhlasil s názorem soudů, že obviněná právnická osoba nezískala soukromými cestami Ing. M. N. žádnou výhodu a že předmětný čin proto nebyl spáchán „v jejím zájmu“ ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o. Vyvozoval, že v předmětné věci je zřejmé, že za popsanych okolností byly uvedené jízdy benefitem pro společníka Ing. M. N., který by si jinak musel ke svým soukromým jízdám opatřit vozidlo vlastní - nefiremní. Za prospěch obviněné právnické osoby proto považoval i prospěch poskytnutý uvedenému jedinému společníkovi této společnosti s ručením omezeným. Tento názor ale odvolací soud nepokládá za správný.

48. V obecné rovině lze připomenout, že podle § 8 odst. 1 t. o. p. o. trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),
jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

49. Podle § 8 odst. 2 tohoto zákona právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán

- a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo
- b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

50. Spáchání trestného činu právnickou osobou tedy vyžaduje splnění následujících předpokladů: 1. jde o čin protiprávní, 2. protiprávní čin je spáchán jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu anebo v rámci její činnosti, 3. protiprávní čin je spáchán osobou uvedenou v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) a 4. musí být přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 2 (popř. 3, 4, což však není v daných souvislostech významné).

51. Zákon č. 418/2011 Sb. v návěť odst. 1 § 8 stanoví základní předpoklady pro přičtení některého trestného činu uvedeného v § 7 tohoto zákona právnické osobě, a to že takový protiprávní čin byl spáchán některou ze zde uvedených osob jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti. Jde v podstatě o korektiv, který má zabránit tomu, aby byla právnická osoba volána k odpovědnosti za excesy osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) či d), které nemají žádnou požadovanou souvislost s právnickou osobou. Pro vyvození trestní odpovědnosti právnické osoby postačí naplnění i jen jednoho z požadovaných vztahů právnické osoby k jednání některé z uvedených osob, které jsou zde uvedeny alternativně. Protože všechny tyto korektivní znaky jsou stanoveny k vyloučení excesů jednajících osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) či d), je třeba je vykládat spíše restriktivně, a to s přihlédnutím ke smyslu a účelu zákona č. 418/2011 Sb. Není vyloučeno, že jednající osoba spáchá protiprávní čin sice fakticky jménem právnické osoby nebo v rámci její činnosti, ale takový čin bude spáchán na její úkor. V takovém případě dozajista není smyslem zákona, aby byla vůči právnické osobě uplatňována trestní odpovědnost. Při posuzování excesů jednajících osob je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovést trestní odpovědnost takto poškozené právnické osoby a bude uplatněna pouze trestní odpovědnost osoby jednající (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 190, 191; shodně ŠÁMAL, P., VOKOUN, R., NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné. 4. díl. Trestní odpovědnost právnických osob. Změny v trestních zákonech po 1. 1. 2010. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 34, 35).

52. S ohledem na námitky dovolatele je třeba soustředit pozornost k otázce, zda byl protiprávní čin spáchán v zájmu obviněné právnické osoby. Dovolatel, který akceptoval skutková zjištění soudů, nepolemizoval s tím, že nebyl spáchán jejím jménem anebo v rámci její činnosti.

53. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby, má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv výhodu. V zájmu právnické osoby je i takové jednání, které zlepšuje postavení společníků či jiných osob ve společnosti, a to včetně jejích zaměstnanců. Odborná literatura shrnuje, že čin je spáchán v zájmu právnické osoby, jestliže zlepšuje nebo alespoň oproti jiným zachovává stávající postavení předmětné právnické osoby v oblasti jejího působení (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 192, 193).

54. Názor dovolatele, že jízdy Ing. M. N. vozidlem společnosti byly pro něj benefitem, jelikož by si jinak musel ke svým soukromým jízdám opatřit vozidlo vlastní, přičemž tento prospěch jediného společníka společnosti s ručením omezeným je třeba považovat za prospěch obviněné právnické osoby, dovolací soud nesdílí. Jím předestřený výklad znaku „v zájmu právnické osoby“ shledává extrémním a nesprávným.

55. Není sporu o tom, že Ing. M. N., jediný společník obviněné právnické osoby M. a tedy ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, ve vymezeném období ve čtyřech případech řídil výlučně pro své soukromé účely motorové vozidlo právnické osoby, přestože mu byl jako fyzické osobě pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v řízení motorových vozidel. Všechna tato jednání byla předmětem trestního stíhání proti obviněnému Ing. M. N. jako fyzické osobě a byla právně kvalifikována jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a byl mu za ně uložen trest. Jakkoliv jistě platí obecný princip, že právnická osoba odpovídá za volbu osob oprávněných za ni jednat, jakož i osob, které působí v jejích řídicích a kontrolních orgánech, je třeba odlišit případy, kdy půjde o exces takových osob, poněvadž není smyslem zákona č. 418/2011 Sb. uplatňovat trestní odpovědnost právnických osob v situaci, kdy byl čin spáchán v zásadě proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor. Tvrzení dovolatele, že benefit – prospěch společníka Ing. M. N. spočívající v tom, že si nemusel pořizovat vozidlo vlastní, poněvadž označené jízdy vykonal vozidlem společnosti, nutno považovat i za prospěch obviněné právnické osoby, nelze v konkrétním případě akceptovat. Je pravda, že společník užívající motorové vozidlo společnosti požívá jisté výhody v tom, že si nemusí obstarat vozidlo vlastní. Nelze však již tvrdit, že tento jeho benefit je také benefitem pro společnost, jejíž vozidlo je tak amortizováno, na její účet jsou obvykle spotřebovávány i pohonné hmoty a odpovídá i za škodu z provozu dopravního prostředku (§ 427 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nyní § 2927 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Uvedený prospěch na straně společníka Ing. M. N. byl výlučným prospěchem právě a jen této fyzické osoby, který navíc nemá nic společného s podstatou protiprávního jednání, jímž je řízení motorového vozidla přes zákaz takové činnosti uložený vykonatelným rozhodnutím soudu. Jednání Ing. M. N. se postavení předmětné právnické osoby v oblasti jejího působení nijak pozitivně nedotklo, potencionálně a ani fakticky jím nemohla získat žádný materiální či imateriální prospěch a ani žádnou výhodu, činy rozhodně nebyly spáchány v jejím zájmu.

56. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o., má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv jinou výhodu. Uvedený znak je třeba vykládat tak, že prospěch nebo výhoda právnické osoby plynoucí pro ni ze spáchaného trestného činu prostřednictvím benefitů dosažených tímto trestným činem jejími zaměstnanci či společníky musí mít takovou povahu, že benefitem zaměstnance či společníka právnické osoby jsou podmíněny prospěch nebo výhoda samotné právnické osoby. O to se ale v posuzované věci zjevně nejednalo, jelikož zde chybí jakékoliv kauzální propojení prospěchu fyzické osoby na straně jedné a jakéhokoliv prospěchu právnické osoby na straně druhé. Jednání

společníka právnické osoby nutno v tomto ohledu vnímat jako exces, ve vztahu k němuž není důvod vyvozovat trestní odpovědnost obviněné právnické osoby. Přílehlavou reakcí na tuto situaci je vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby, tj. Ing. M. N., jak uvádějí nalézací i odvolací soud ve svých rozhodnutích, k čemuž i došlo.

57. Již pro absenci tohoto znaku nelze reálně uvažovat o uplatnění trestní odpovědnosti právnické osoby, aniž by bylo významné, zda jsou další dovolatelovy námitky relevantní či nikoliv ve smyslu uplatněného důvodu dovolání.

58. Dovolatel označil za nesprávné i úvahy nalézacího soudu o absenci subjektivní stránky na straně obviněné právnické osoby. Akcentoval, že předmětný trestný čin měl být spáchán Ing. M. N. jakožto jediným společníkem obviněné právnické osoby a tedy osobou vykonávající rozhodující vliv na řízení této společnosti. Ing. M. N. tak byl sekundárním subjektem předmětného trestného činu uvedeným v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o. Vzhledem k tomu, že platná právní úprava postavení právnických osob vychází z teorie fikční a nikoliv organické, je třeba přičítat obviněné právnické osobě zavinění jejího společníka Ing. M. N., tedy osoby, „jejímž jednáním byly rozhodujícím způsobem v konečném důsledku naplněny znaky spáchaného trestného činu“ (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 178, 184).

59. V této části jsou námitky uplatněné v dovolání přílehlavé. Abstraktně posuzováno, soud prvního stupně učinil nesprávný závěr o absenci subjektivní stránky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, opíraje se o výpověď svědkyně M. S., která potvrdila, že o trestech zákazu činnosti uložených Ing. M. N. nevěděla. Nepřípadně v daných souvislostech uzavřel, že nemohl vzít za prokázané, že jednatelka právnické osoby byla informována o uložených trestech zákazu řízení motorových vozidel Ing. M. N., v důsledku čehož jí nelze klást k tíži, že mu přenechala k užívání motorová vozidla, a nelze uvažovat o úmyslném zavinění. Odvolací soud jeho chybné úvahy nijak nekorigoval, naopak se s nimi ztotožnil.

60. Zavinění právnické osoby ve vztahu k některému z trestných činů vymezených v § 7 t. o. p. o. je třeba odvozovat od zavinění fyzické osoby, která při páchání trestného činu jednala jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 tohoto zákona, nikoliv od zavinění fyzické osoby oprávněné činit v řízení za právnickou osobu úkony, jde-li o odlišné fyzické osoby.

61. Nejvyšší státní zástupce dále obsáhle vyjádřil nesouhlas s úvahami nalézacího soudu vztahujícími se k aplikaci ustanovení § 9 odst. 3 t. o. p. o., které směřují spíše proti celkové koncepci zákona č. 418/2011 Sb., a s jeho hodnocením společenské škodlivosti činu právnické osoby. Se zřetelem na závěry plynoucí z judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu měl za to, že předmětný čin žádné judikaturou soudů předpokládané výjimečné znaky nemá. Jedná se o běžné nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel řidičem osobního automobilu - zde společníkem obviněné právnické osoby. Předmětné jednání právnické osoby je škodlivé spíše více než méně, neboť bylo spácháno celkem čtyřmi útoky, když k předchozím pravomocným odsouzením Ing. M. N., jakožto osoby fyzické, postačoval vždy jen útok jediný.

62. Není na dovolacím soudu, aby posuzoval a hodnotil důvody, které vedly především nalézací soud k obecnější úvaze nad smyslem zákonné úpravy provedené zákonem č. 418/2011 Sb., k validitě jeho závěrů ale nutno přistupovat ve světle konkrétně posuzované věci. Ostatně i on sám uvádí, že jeho úvahy o společenské škodlivosti činu právnické osoby, o významu vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby a současně právnické osoby, je-li jednání fyzické osoby ve své podstatě proti zájmům právnické osoby, stojí nad rámcem skutečně věcných důvodů jeho rozhodnutí.

63. Není žádný důvod pochybovat o smyslu a správnosti zařazení ustanovení § 9 odst. 3, podle jehož

věty první trestní odpovědností právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědností těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby, do zákona č. 418/2011 Sb. Zde je vymezen souběžný samostatný a nezávislý odpovědnostní vztah trestní odpovědnosti právnické osoby k trestní odpovědnosti fyzické osoby. Nejde o žádnou formu spolupachatelství s ohledem na povahu přičitatelnosti ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., neboť zde nejde o úmyslné společné jednání ve smyslu § 23 tr. zákoníku (k tomu srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 235). Jinak je tomu ovšem tehdy, jak již bylo zmíněno, když jednající osoba spáchá protiprávní čin sice fakticky jménem právnické osoby nebo v rámci její činnosti, ale takový čin bude spáchán na její úkor. V takovém případě není smyslem zákona, aby byla vůči právnické osobě uplatňována trestní odpovědnost. Při posuzování excesů jednajících osob je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovodit trestní odpovědnost takto poškozené právnické osoby a bude uplatněna pouze trestní odpovědnost fyzické osoby.

64. Z toho také vyplývá a tím se dokládá, že pojem trestného činu je třeba i u právnických osob vykládat ve spojení se zásadou subsidiarity trestní represe, jak je vymezena v § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Právě u trestní odpovědnosti právnických osob je namístě zdůraznit, že trestněprávní řešení je nejzazší prostředek k ochraně právního řádu, protože i po přijetí zákona č. 418/2011 Sb. zůstává základní trestní odpovědnost fyzických osob a tento základní trestněprávní koncept trestní odpovědnost právnických osob spíše doplňuje. I proto také Nejvyšší soud nesdílí přesvědčení dovolatele, že v konkrétním případě s ohledem na konkrétní způsob jednání společníka obviněné právnické osoby a osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o., spočívající v opakovaném nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel pro soukromé účely, je předmětné jednání právnické osoby škodlivé spíše více než méně. Navíc jde vskutku jen o teoretické úvahy, jelikož základní předpoklad pro relevanci takových úvah, tedy spáchání činu vykazujícího všechny zákonné znaky předpokládané v ustanovení § 8 odst. 1, 2 t. o. p. o., prokázán nebyl.

65. Nejvyšší soud na základě shora uvedených důvodů napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k došetření. Při novém rozhodování je státní zástupce vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud, a bude na něm, aby pečlivě vážil podmínky dalšího vedení trestního stíhání proti obviněné právnické osobě.